

Έρευνα για την επαγγελματική κατάσταση και απασχόληση των διπλωματούχων μηχανικών

Φεβρουάριος 2007

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
ΜΕΡΟΣ Γ'

[Συμπεράσματα]

Ταυτότητα έρευνας

Έρευνα σε τυχαίο αντιπροσωπευτικό δείγμα Διπλωματούχων Μηχανικών [N=2400]

Συλλογή στοιχείων :	TNS ICAP A.E.
Σχεδιασμός και ανάλυση :	VENTRIS ΕΠΕ
Ημερομηνίες συλλογής :	25 Οκτωβρίου έως 7 Δεκεμβρίου 2006
Μεθοδολογία :	Τηλεφωνική έρευνα με χρήση CATI (Computer Aided Telephone Interviews).
Γεωγραφική κάλυψη :	Πανελλαδική

Δείγμα : **2400 Διπλωματούχοι Μηχανικοί** (Αγρονόμοι/Τοπογράφοι, Αρχιτέκτονες, Ηλεκτρολόγοι, Ηλεκτρονικοί, Μεταλλειολόγοι-Μεταλλουργοί, Μηχανολόγοι-Ηλεκτρολόγοι, Μηχανολόγοι, Ναυπηγοί, Ναυπηγοί-Μηχανολόγοι, Πολιτικοί Μηχανικοί και Χημικοί Μηχανικοί), τακτικά μέλη του ΤΕΕ, που απέκτησαν άδεια άσκησης επαγγέλματος από το 1971 και εξής.

Ο σχεδιασμός του δείγματος βασίστηκε σε ανάλυση των στοιχείων του Μητρώου του ΤΕΕ.

Τηρήθηκαν ποσοτώσεις (quotas) ως προς (α) την βασική ειδικότητα, (β) την γεωγραφική περιφέρεια και (γ) το έτος απόκτησης άδειας άσκησης επαγγέλματος.

Το δείγμα επελέγη με την μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας από το Μητρώο του ΤΕΕ.

- Όσον αφορά την διαχρονική εξέλιξη της σύνθεσης του σώματος των διπλωματούχων μηχανικών ως προς την ειδικότητα, σημειώνεται η **σημαντική αύξηση της συμμετοχής των Πολιτικών Μηχανικών**. Ειδικά, στη «νέα γενιά» μηχανικών, που απέκτησαν άδεια άσκησης επαγγέλματος μετά το 2000, οι πολιτικοί μηχανικοί εκπροσωπούν το 37%, ποσοστό υπερδιπλάσιο από αυτό οποιασδήποτε άλλης ειδικότητας.
- Όσον αφορά την **σύνθεση ως προς την επαγγελματική ηλικία**, οι μηχανικοί που πήραν άδεια την δεκαετία του '70 συνιστούν το 18% του συνόλου, οι μηχανικοί της δεκαετίας του '80 το 27%, οι μηχανικοί της δεκαετίας του '90 το 33% και οι μηχανικοί που πήραν άδεια μετά το 2000 το 22%. Έτσι, ένας στους πέντε μηχανικούς μπήκε στην αγορά εργασίας τα τελευταία έξι χρόνια.
- Περισσότεροι από τους μισούς μηχανικούς είναι κάτω από 40 ετών. **Η μέση ηλικία των μηχανικών είναι 40,8 ετών**, με σημαντικά μεγαλύτερη την μέση ηλικία στην ειδικότητα των Μηχανολόγων-Ηλεκτρολόγων (49 ετών), καθώς και στους άνδρες (42,1 ετών) έναντι των γυναικών (37,5 ετών).
- **Σταθερά αυξανόμενη είναι η συμμετοχή των γυναικών**, η οποία καταγράφεται στο 28,2%. Ενδεικτική είναι η διαφοροποίηση μεταξύ των μηχανικών που απέκτησαν άδεια μεταξύ 1971-1975, όπου οι γυναίκες εκπροσωπούν μόλις το 14%, και των **νέων μηχανικών (2001-2006) όπου εκπροσωπούν το 37%**. Εκτός από τους νέους μηχανικούς, σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο είναι η εκπροσώπηση των γυναικών στις ειδικότητες των Αρχιτεκτόνων (46,6%), των Χημικών (36,6%) και των Πολιτικών Μηχανικών (33,5%). Σχεδόν αποκλειστικά «ανδρικές» ειδικότητες παραμένουν οι Μηχανολόγοι-Ηλεκτρολόγοι και οι Ναυπηγοί, όπου οι άνδρες μηχανικοί εκπροσωπούνται με ποσοστά υψηλότερα του 90%.

- **Σταθερά μειώνεται η συμμετοχή των μηχανικών που κατοικούν σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, με αντίστοιχη αύξηση των υπόλοιπων περιοχών.** Το 1997 εκτός πρωτεύουσας και συμπρωτεύουσας ζούσε ένας στους τέσσερις μηχανικούς (26%), ενώ σε λιγότερο από μία δεκαετία η αναλογία έχει γίνει ένας στους τρεις (32,7%). Βέβαια, περισσότεροι από τους μισούς μηχανικούς (54%) ζουν και δραστηριοποιούνται στην Αθήνα.
- **Σημαντικά υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης της οικογένειας των διπλωματούχων μηχανικών σε σύγκριση με το μέσο επίπεδο στη χώρα.** Έτσι, το 39,3% των μηχανικών έχει πατέρα που έχει ολοκληρώσει τριτοβάθμια βαθμίδα εκπαίδευσης, ενώ με βάση την Απογραφή Πληθυσμού της ΕΣΥΕ (2001) το ποσοστό των ενήλικων ανδρών με ανώτερη/ανώτατη μόρφωση είναι μόλις 21%. Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο της μητέρας η απόκλιση από το μέσο εθνικό επίπεδο δεν είναι τόσο μεγάλη, καθώς μητέρα με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχει το 20,4% των μηχανικών, ενώ το ποσοστό των ενήλικων γυναικών με αντίστοιχο επίπεδο εκπαίδευσης είναι 17%.
- **Το 13,1% των μηχανικών έχουν γονείς μηχανικούς,** ποσοστό σημαντικά αυξημένο στους Πολιτικούς Μηχανικούς (18,5%), τους Μηχανολόγους (15,4%), και τις γυναίκες (16,5%).
- Σημειώνεται ότι όσο μικρότερη είναι η επαγγελματική ηλικία τόσο αυξάνει το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα (57% όσων απέκτησαν άδεια μετά το 2000 έχουν πατέρα με τριτοβάθμια εκπαίδευση), καθώς και το ποσοστό όσων έχουν γονείς μηχανικούς (22% σε όσους απέκτησαν άδεια μετά το 2000).
- Τέλος, όσον αφορά τον ρόλο της οικογένειας αξίζει να σημειωθεί ότι στο σύνολο των μηχανικών που δηλώνουν άγαμοι περισσότεροι από τους μισούς (56,8%) **ζουν με την οικογένεια τους,** ποσοστό που αν αναχθεί στο σύνολο των μηχανικών διαμορφώνεται στο 19,5%, δηλαδή σχεδόν ένας στους πέντε.

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

- Η περιοχή όπου ολοκλήρωσαν την δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν διαφοροποιείται σημαντικά από τον τόπο διαμονής σήμερα, με **περίπου τους μισούς μηχανικούς να έχουν τελειώσει σχολείο, να ζουν και να εργάζονται στην Αθήνα.**

Ναυπηγοί (70,7%) και Αρχιτέκτονες (55,9%) προέρχονται σε μεγαλύτερο βαθμό από σχολεία της Αθήνας (48,7% στο σύνολο), Πολιτικοί Μηχανικοί από άλλα μεγάλα αστικά κέντρα (29,6% έναντι 22,9% στο σύνολο), Αγρονόμοι-Τοπογράφοι από ημιαστικές περιοχές (11,8% έναντι 4,8% στο σύνολο), και Ηλεκτρονικοί (12,7%) και Μηχανολόγοι (6,7%) από σχολεία του εξωτερικού (3,2% στο σύνολο).

Προπτυχιακές σπουδές

- 34,9% των μηχανικών ολοκλήρωσαν τις προπτυχιακές τους σπουδές στο ΕΜΠ, 21,7% στο ΑΠΘ, 18,8% σε άλλη σχολή της χώρας, ενώ ένα **24,7% -δηλαδή ένας στους τέσσερις μηχανικούς- πήρε το πρώτο πτυχίο σε ανώτατη σχολή του εξωτερικού**. Μετά το 1990 παρατηρείται μείωση του ποσοστού των μηχανικών με προπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό και αύξηση του ποσοστού των αποφοίτων ελληνικών σχολών, εκτός του ΕΜΠ που παράγει σταθερά μεταξύ 30 και 40% των πρώτων πτυχίων.
- Το ποσοστό των μηχανικών που ολοκλήρωσαν τις προπτυχιακές τους σπουδές στο εξωτερικό εμφανίζει σημαντική θετική διαφοροποίηση στους Αρχιτέκτονες, τους Ηλεκτρονικούς και τους Μηχανολόγους, σημαντική αρνητική διαφοροποίηση στους Μεταλλειολόγους και τους Χημικούς Μηχανικούς, και σχεδόν μηδενικό ποσοστό στους Αγρονόμους-Τοπογράφους. Μειωμένη συχνότητα αναφορών σε προπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό εμφανίζουν επίσης οι γυναίκες μηχανικοί σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους τους, καθώς και οι νεότεροι μηχανικοί που απέκτησαν άδεια άσκησης επαγγέλματος μετά το 1990.
- **Ιταλία και Μεγάλη Βρετανία** είναι οι χώρες που συγκεντρώνουν την πλειοψηφία των προπτυχιακών φοιτητών, με την συχνότητα επιλογής της Ιταλίας να μειώνεται διαχρονικά και την αντίστοιχη της Μεγάλης Βρετανίας να αυξάνεται σημαντικά και σχεδόν να κυριαρχεί στις νεότερες επαγγελματικές ηλικίες. Αξίζει να σημειωθεί η στενή συσχέτιση της ειδικότητας των Αρχιτεκτόνων με την Ιταλία, όπου έχουν ολοκληρώσει τις βασικές τους σπουδές περισσότεροι από ένας στους τέσσερις Αρχιτέκτονες.

Μεταπτυχιακές σπουδές

- Το 37,2% των μηχανικών έχει προχωρήσει στην πραγματοποίηση μεταπτυχιακών σπουδών, η πλειοψηφία των οποίων αφορά διπλώματα masters.
Χημικοί Μηχανικοί (47,7%) και Ηλεκτρονικοί (47,3%) είναι οι ειδικότητες όπου καταγράφονται τα υψηλότερα ποσοστά μεταπτυχιακών σπουδών, ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται σε Αρχιτέκτονες (26%) και Αγρονόμους-Τοπογράφους (25%), καθώς και σε μηχανικούς εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης (28,2%).
- Το ποσοστό των μηχανικών με μεταπτυχιακές σπουδές αυξάνει σταθερά. Έτσι, ενώ μόνο το 16,2% μηχανικών που απέκτησαν άδεια μεταξύ 1971-1976 προχώρησε σε μεταπτυχιακές σπουδές, το αντίστοιχο ποσοστό βαίνει συνεχώς αυξανόμενο και φτάνει το 53,4% σε όσους απέκτησαν άδεια μετά το 2000.
- Το 63,4% των μεταπτυχιακών τίτλων αφορά στο αντικείμενο της ειδικότητας, το 17,8% σε θέμα που συνδυάζει περισσότερες ειδικότητες (29,1% στους Χημικούς Μηχανικούς), το 12,4% σε Οικονομία/Διοίκηση (20,4% στους Χημικούς Μηχανικούς), και το 5,8% σε άλλη ειδικότητα μηχανικού.
- Σταθερά αυξανόμενο είναι το ποσοστό των μεταπτυχιακών σπουδών που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα (από 25% την δεκαετία του 1970 σε 60% στους μηχανικούς με άδεια μετά το 2000) εις βάρος των μεταπτυχιακών σε χώρες του εξωτερικού.
- Στις μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό κυριαρχεί η **Μεγάλη Βρετανία**, από όπου προέρχεται το 59,4% των μεταπτυχιακών τίτλων.

Ανεργία

- Στο **4,5%** καταγράφεται η ανεργία μεταξύ των διπλωματούχων μηχανικών. Το ποσοστό της ανεργίας παραμένει (τουλάχιστον στην ερευνητική αποτύπωσή του) σχετικά σταθερό την τελευταία δεκαετία, με μια μάλλον συγκυριακή μείωση κατά την προ-Ολυμπιακή περίοδο (4,3% το 1997 και 1,6% το 2003). Σημειώνεται ότι για το 2006 το μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας σε εθνικό επίπεδο ανήλθε σε 8,9% (8,1% στον κλάδο των κατασκευών)*, αλλά κινήθηκε γύρω στο 6% στην κατηγορία των πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης.
- Το ποσοστό της ανεργίας εμφανίζει **σημαντικές διακυμάνσεις** στις επιμέρους κατηγορίες μηχανικών, με το εντονότερο πρόβλημα να καταγράφεται μεταξύ των Μεταλλειολόγων (11,3%) και των Χημικών Μηχανικών (10,2%), στις γυναίκες (7,1%), καθώς και στους μηχανικούς σε Αθήνα (5,2%) και Θεσσαλονίκη (6,6%). Στον αντίποδα βρίσκονται οι Ναυπηγοί με μηδενικό ποσοστό ανεργίας, οι Ηλεκτρονικοί (2,7%), καθώς και οι μηχανικοί εκτός Αθήνας και Θεσσαλονίκης (2,4%),
- **Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (13,7%) καταγράφεται μεταξύ των νέων μηχανικών** που απέκτησαν άδεια άσκησης επαγγέλματος μετά το 2000, και ειδικά στις γυναίκες νέες μηχανικούς (16,8%). Οι νέοι μηχανικοί συνιστούν και το 65% του συνολικού αριθμού των ανέργων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας σε όσους απέκτησαν άδεια πριν το 2000 είναι 2%.
- Το ποσοστό των «**νέων ανέργων**», δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 15,7% των ανέργων. Το αντίστοιχο ποσοστό σε εθνικό επίπεδο ήταν 36,2% για το 2006 *.
- Οι **μακροχρόνια άνεργοι**, αυτοί δηλαδή που αναζητούν εργασία για περισσότερους από 12 μήνες – ανεξάρτητα αν είναι «νέοι» ή «παλαιοί» άνεργοι- αποτελούν το 20,3% του συνόλου, με το αντίστοιχο εθνικό ποσοστό να βρίσκεται στο 54,8% *.

* Πηγή : ΕΣΥΕ / Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

- Ένας στους τρεις ανέργους (31,5%) βρισκόταν στην τελευταία απασχόληση για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους.
- Έξι στους δέκα ανέργους αντιμετωπίζουν την κατάσταση με την οικονομική στήριξη της οικογένειάς τους.
- Το ποσοστό της ανεργίας δεν διαφοροποιείται αναλόγως τους εάν έχουν ή όχι γονείς μηχανικούς, ούτε από το ακαδημαϊκό ίδρυμα του πρώτου πτυχίου. Αντίθετα, στο σύνολο των ανέργων **οι μισοί περίπου (49,1%) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος**, ποσοστό που είναι σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο στο σύνολο των μηχανικών (37,2%).

Ένταξη στην αγορά εργασίας

- Συμπληρωματικά, για μια πληρέστερη εκτίμηση των παραπάνω δεδομένων είναι χρήσιμο να συναξιολογηθεί η **ταχύτητα ένταξης των μηχανικών στην αγορά εργασίας**. Για το 66,8% των μηχανικών, από την απόκτηση της άδειας μέχρι και την εύρεση της πρώτης δουλειάς μεσολάβησε διάστημα έως 6 μήνες, ενώ περισσότεροι από τους μισούς (51,2%) βρήκαν την πρώτη τους δουλειά άμεσα (έως 2 μήνες). Ταχύτερη είναι η ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας των Αρχιτεκτόνων (62,4% σε διάστημα έως δύο μήνες), των Πολιτικών Μηχανικών (56,2%), αλλά και των γυναικών (61,2%), ενώ στον αντίποδα βρίσκονται Χημικοί Μηχανικοί, Μεταλλειολόγοι, Μηχανολόγοι και Ηλεκτρολόγοι.
- Ενδιαφέρον παρουσιάζει το ότι σχεδόν ένας στους τέσσερις νέους μηχανικούς (άδεια μετά το 2000) δηλώνει ότι βρήκε την τωρινή του απασχόληση μέσω οικογενειακών γνωριμιών (23% έναντι 15,5% στο σύνολο).

Τύπος απασχόλησης

- **47,2% των εργαζόμενων μηχανικών ασκούν ελεύθερο επάγγελμα.** Από αυτούς, το **15,1%** διοικεί επιχειρηματικές μονάδες με προσωπικό (κυρίως μηχανικοί μεγαλύτερης επαγγελματικής ηλικίας που απέκτησαν άδεια μεταξύ 1971 και 1980) και το **32,1%** είναι ελεύθεροι επαγγελματίες χωρίς προσωπικό / αυτοαπασχολούμενοι (κυρίως νέοι μηχανικοί με άδεια μετά το 2001). Το **28,3%** **απασχολείται στον δημόσιο τομέα** (εκ των οποίων το 18,1% είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι), ενώ το **24,6%** έχει σχέση εξαρτημένης εργασίας στον ιδιωτικό τομέα.
- Σε σύγκριση με τα ερευνητικά δεδομένα του 2003 σημειώνεται αύξηση του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων / ελεύθερων επαγγελματιών (από 24,8% σε 32,1%), και μείωση του ποσοστού των μόνιμων δημοσίων υπαλλήλων (από 23,8% σε 18,1%).
- Σημαντικά υψηλότερα από τον μέσο όρο είναι τα ποσοστά αυτοαπασχόλησης μεταξύ των **νέων μηχανικών** (44,8% έναντι 32,1% στο σύνολο). Σημειώνεται επίσης η αυξημένη συμμετοχή ελεύθερων επαγγελματιών / αυτοαπασχολούμενων στις **ειδικότητες των Αρχιτεκτόνων και των Πολιτικών Μηχανικών**, η οποία θα πρέπει πιθανόν να συσχετιστεί και με την αυξημένη ταχύτητα ένταξης στην αγορά εργασίας που καταγράφουν οι συγκεκριμένες ειδικότητες.

Οιονεί μισθωτοί*

- Μεταξύ των απασχολούμενων καταγράφεται και ένα **6,6%** οι οποίοι εμπίπτουν στην κατηγορία των «οιονεί μισθωτών» (εξαρτημένη σχέση εργασίας με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών). Όσον αφορά την ακρίβεια του ποσοτικού προσδιορισμού της συγκεκριμένης κατηγορίας απασχόλησης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διάκριση μεταξύ οιονεί μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων ορισμένες φορές είναι ρευστή ακόμη και στην προσλαμβάνουσα, αλλά και στον τρόπο που αυτοπροσδιορίζεται επαγγελματικά ο ίδιος ο μηχανικός.
- Υψηλότερο από τον μέσο όρο είναι το ποσοστό απασχολούμενων με το καθεστώς του οιονεί μισθωτού στους νέους μηχανικούς (17,7%), τους Μεταλλειολόγους (12,8%), και τις γυναίκες (9,4%),.
- Το 65,8% των οιονεί μισθωτών απασχολείται στον κλάδο των **Οικοδομήσεων**, κατά κύριο λόγο σε **μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις** (48,6% σε εταιρείες με νομική μορφή ΑΕ και 62,9% με περισσότερους από 10 εργαζόμενους).
- Δύο στους δέκα δραστηριοποιούνται και σε **δεύτερη εργασία**.
- Το 45,2% δηλώνει **ετήσιο εισόδημα** από κύρια και δεύτερη εργασία έως €18.000 (το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο είναι 27%).
- Στις περισσότερες από τις μισές περιπτώσεις (54,8%) η επιλογή για αμοιβή με ΔΠΥ δεν ήταν του μηχανικού, αλλά έγινε **καθ' υπόδειξη του εργοδότη**, ποσοστό που εμφανίζεται αυξημένο στους άνδρες (58,4%) σε σχέση με τις γυναίκες (49,1%).

- Ο **βαθμός ενημέρωσης** για τις νομικές, εργασιακές και ασφαλιστικές διαφορές μεταξύ του καθεστώτος της απασχόλησης με ΔΠΥ και της απασχόλησης με βάση την Συλλογική Σύμβαση κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, καθώς το 67,8% δηλώνουν 'όχι και τόσο' ή 'καθόλου' ενημερωμένοι. Η έλλειψη ενημέρωσης είναι ιδιαίτερα έντονη στις γυναίκες όπου το αντίστοιχο ποσοστό βρίσκεται στο 82,5%.
- Παρόλα αυτά, το 67,1% δηλώνει ότι η αμοιβή τους βρίσκεται στα ίδια ή υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με ό,τι προβλέπει η συλλογική σύμβαση εργασίας.
- Περισσότεροι από τους μισούς οιονεί μισθωτούς (53,4%) εργάζονται στην κύρια απασχόληση για **περισσότερες από 8 ώρες ημερησίως**, ενώ μόνο το 26,7% αμείβεται για υπερωριακή απασχόληση.
- Όσον αφορά άλλες εργασιακές παροχές, η συμφωνία με τον εργοδότη περιλαμβάνει για το 68,5% **ετήσια άδεια**, για το 50,7% **επίδομα αδειάς**, για το 49,3% **επίδομα εορτών**.
- Στο 61% των περιπτώσεων οι υποχρεωτικές **εισφορές στο ΤΣΜΕΔΕ** καταβάλλονται από τον εργαζόμενο μηχανικό.
- Περισσότεροι από τους μισούς (55,5%) αντιμετωπίζουν την απασχόληση τους σαν **προσωρινή** και προσδοκούν κάτι καλύτερο επαγγελματικά.

Αντικείμενο εργασίας

- **Οι μισοί εργαζόμενοι μηχανικοί (49,4%) απασχολούνται στον κατασκευαστικό τομέα (οικοδομήσεις και δημόσια έργα), και ένας στους τρεις στον τομέα των υπηρεσιών (32,9%).**
- **Επτά στους δέκα απασχολούμενους μηχανικούς (69,3%) εργάζονται στο αντικείμενο της ειδικότητας των σπουδών τους, ποσοστό το οποίο καταγράφει μείωση από την προηγούμενη μέτρηση το 2003 (80,2%).** Σημαντικά αυξημένο είναι το ποσοστό απασχόλησης στο αντικείμενο των σπουδών στους Αρχιτέκτονες (81,8%) και τους Πολιτικούς Μηχανικούς (78,4%). Αντίθετα, τα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης στο αντικείμενο των σπουδών καταγράφονται σε Μεταλλειολόγους και Χημικούς Μηχανικούς (όπου στο αντικείμενο της ειδικότητας τους εργάζονται λιγότεροι από τους μισούς), και σε μικρότερο βαθμό σε Ηλεκτρονικούς, Μηχανολόγους και Ηλεκτρολόγους.
- Ένα 19,1% των απασχολούμενων μηχανικών συνδυάζει περισσότερες από μία ειδικότητες, ενώ η **ετεροαπασχόληση υπολογίζεται στο 11,7%** (2,6% εργάζεται σε αντικείμενο άλλη ειδικότητας μηχανικού, 4,8% σε Διοίκηση και Οικονομία και 4,3% σε άλλο αντικείμενο). Το ποσοστό ετεροαπασχόλησης φτάνει το 29% στους Χημικούς Μηχανικούς και το 32% στους Μεταλλειολόγους. Ειδικά για την ειδικότητα των Ναυπηγών, η οποία και καταγράφει μηδενικό ποσοστό ανεργίας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι για ένα 15,4% το αντικείμενο της εργασίας είναι Οικονομία και Διοίκηση.

- Μεταξύ αυτών που απασχολούνται σε αντικείμενο άλλο από των σπουδών, το 28,2% προβάλλει σαν λόγο τις δυσκολίες που αντιμετώπισε στην εύρεση εργασίας σαν μηχανικός, το 23,3% στην επαγγελματική εξέλιξη σε άλλη θέση, το 12,4% την αναζήτηση υψηλότερων αποδοχών ή καλύτερων συνθηκών εργασίας, το 15,3% σε προσωπικούς λόγους, το 9,4% στην έλλειψη ενδιαφέροντος για το αντικείμενο των σπουδών, κα Οι λόγοι που προβάλλονται οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η **επιλογή διαφοροποιημένου αντικειμένου εργασίας δεν είναι πάντα αποτέλεσμα αντικειμενικών επαγγελματικών δυσκολιών**, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις συνιστούν θετική επιλογή.
- Για την ορθή αξιολόγηση των παραπάνω δεδομένων πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το 92,2% των απασχολούμενων μηχανικών δηλώνει ότι για το βασικό αντικείμενο εργασίας του απαιτείται επίπεδο σπουδών διπλωματούχου μηχανικού (63,6%) ή άλλου ΑΕΙ (28,6%), και μόνο το 7,8% δηλώνει ότι απαιτείται χαμηλότερο επίπεδο σπουδών. Με την έννοια αυτή δεν αναδεικνύεται κάθετη επαγγελματική μετατόπιση σε πεδία άλλων χαμηλότερων βαθμίδων εκπαίδευσης, αλλά περισσότερο **οριζόντια μετατόπιση σε άλλα γνωστικά πεδία** για τα οποία εκτιμάται ότι απαιτείται επίσης πανεπιστημιακή μόρφωση.
- Όσον αφορά τον **τομέα αρμοδιοτήτων** των μηχανικών που απασχολούνται σε επιχειρήσεις (του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα), το 55,1% καλύπτει ανάγκες σε μελέτες, το 38,8% απασχολείται στο εργοτάξιο (επίβλεψη κατασκευής), το 22,1% έχει αρμοδιότητες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και τεχνικής υποστήριξης, ενώ το 13,9% έχει αρμοδιότητες διοίκησης έργων ή άλλες διευθυντικές δραστηριότητες.
- Αντίστοιχα, στους μηχανικούς που απασχολούνται στο Δημόσιο τομέα το 30,9% έχει αρμοδιότητα παρακολούθησης και επίβλεψης τεχνικών έργων, το 28,1% ασχολείται με μελέτες, το 13,4% με τήρηση κανονισμών, έκδοση αδειών κλπ, ενώ το 26,5% απασχολείται στο τομέα της εκπαίδευσης (δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια, τεχνική).

Δεύτερη απασχόληση

- Το **16,5%** των εργαζόμενων μηχανικών δραστηριοποιούνται επαγγελματικά και σε **δεύτερη απασχόληση**, ποσοστό που έχει μειωθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία (στην μέτρηση του 1997 δεύτερη απασχόληση δήλωνε το 23,3%).
- Η δραστηριοποίηση σε δεύτερη απασχόληση καταγράφεται **σημαντικά υψηλότερη** μεταξύ των ανδρών (18,1% έναντι 12,2% στις γυναίκες), εκτός Αθηνών (20,5% στις Λοιπές περιοχές έναντι 13,5% στην Αττική), αλλά και στις ειδικότητες των Μηχανολόγων-Ηλεκτρολόγων (24,4%), των Ηλεκτρολόγων (18,6%), των Μηχανολόγων (18,4%) και των Αρχιτεκτόνων (18%).
- Δεύτερη απασχόληση έχει περίπου **έναν στους τέσσερις μισθωτούς στον δημόσιο τομέα** (25,7% με σύμβαση αορίστου χρόνου και 23,5% με σύμβαση ορισμένου χρόνου) και **έναν στους πέντε μισθωτούς στον ιδιωτικό τομέα** (21,1% με σύμβαση ορισμένου χρόνου και 21,2% με δελτίο παροχής υπηρεσιών). Ελεύθεροι επαγγελματίες και μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι καταγράφουν τα χαμηλότερα ποσοστά δεύτερης εργασίας.
- Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων (76,9%) η δεύτερη απασχόληση αφορά εργασία μηχανικού, καταγράφεται όμως ένα **23,1%** όπου η **δεύτερη εργασία είναι σε άλλο αντικείμενο**.

Ώρες εργασίας

- Το 38,6% των εργαζόμενων μηχανικών απασχολείται στην κύρια εργασία 8 ώρες, το 14,6% λιγότερο από 8 ώρες και το 46,8% περισσότερες από 8 ώρες.
- Σημειώνεται ότι μεταξύ των μηχανικών που απασχολούνται λιγότερο από 8 ώρες η συντριπτική πλειοψηφία αφορά απασχολούμενους στο Δημόσιο (45,2%) και αυταπασχολούμενους (38,8%).
- Για τους μισούς περίπου από τους μηχανικούς που δραστηριοποιούνται σε δεύτερη εργασία (51,9%) η επιπλέον απασχόληση ανέρχεται σε 1-2 ώρες, με τον **μέσο αριθμό ωρών απασχόλησης στη δεύτερη εργασία να διαμορφώνεται στις 2,8 ώρες.**
- Συνολικά, για την πλειοψηφία των μηχανικών που απασχολούνται σε μία εργασία ο μέσος αριθμός ωρών απασχόλησης είναι **9,0 ώρες**, ενώ **για όσους απασχολούνται και σε δεύτερη εργασία είναι 10,7 ώρες.**

Εισόδημα

- Οι μισοί εργαζόμενοι μηχανικοί (51%) ανέφεραν μικτό (προ φόρων και ασφάλισης) ετήσιο εισόδημα από την απασχόληση συνολικά **μέχρι €25.000**. Πιο αναλυτικά, το 27% των εργαζόμενων μηχανικών αναφέρει ετήσιο εισόδημα μέχρι €18.000, το 24% από €18.000 έως €25.000, το 24,3% από €25.000 έως €40.000 και το 14,3% πάνω από €40.000.
- Το **ποσοστό μη απόκρισης** στην ερώτηση ανέρχεται σε 10,3%, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι απαντήσεις στις ερωτήσεις εισοδήματος θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως **ενδεικτική πληροφόρηση** και όχι ως ακριβής καταγραφή.
- Όπως είναι αναμενόμενο υπάρχει **σημαντική συσχέτιση μεταξύ δηλωθέντος εισοδήματος και ηλικίας**. Έτσι, στους μηχανικούς ηλικίας 50+ ετών οι μισοί περίπου (49,4%) αναφέρουν ετήσιο εισόδημα πάνω από €25.000, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στους νέους μηχανικούς έως 30 ετών η μεγάλη πλειοψηφία (83,4%) βρίσκεται κάτω από τι €25000.
- Συσχέτιση υπάρχει και με το **φύλο** (υψηλότερα εισοδήματα μεταξύ ανδρών μηχανικών), ενώ **η ύπαρξη μεταπτυχιακού διπλώματος ή γονιού μηχανικού δεν φαίνεται να διαφοροποιεί το εισόδημα**.
- Τα υψηλότερα εισοδήματα καταγράφονται στις ειδικότητες των Μηχανολόγων –Ηλεκτρολόγων και Ναυπηγών, ενώ τα χαμηλότερα στις ειδικότητες Πολιτικών Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων, καθώς και στις επαγγελματικές κατηγορίες των μισθωτών με σύμβαση ορισμένου χρόνου στο δημόσιο τομέα, των οιονεί μισθωτών και των μονίμων δημοσίων υπαλλήλων.

Για όσους δεν έχουν δική τους επιχείρηση

- Το **27,1%** των μηχανικών που δεν δραστηριοποιούνται ήδη επιχειρηματικά δηλώνουν ότι θα τους ενδιέφερε να δημιουργήσουν μία δική τους επιχείρηση μέσα στην ερχόμενη πενταετία, ποσοστό που καταγράφεται αυξημένο σε σύγκριση με την μέτρηση του 2003 (21,3%). Πρόκειται κυρίως για Αρχιτέκτονες (33,8%), Πολιτικούς Μηχανικούς (31,3%) και Μηχανολόγους (30,8%). Η υψηλότερη πρόθεση για επιχειρηματικότητα καταγράφεται στους νέους μηχανικούς που απέκτησαν άδεια άσκησης επαγγέλματος μετά το 2001 (44,8%), ενώ σημαντικά χαμηλότερο είναι το ενδιαφέρον των γυναικών (20,6%) σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους τους (30,2%).
- Μεταξύ όσων δεν σκοπεύουν να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση, ο σημαντικότερος αποτρεπτικός παράγοντας –πέρα από την έλλειψη ενδιαφέροντος (47,9%)- είναι η **αβεβαιότητα για την οικονομική εξέλιξη** (35,2% από 28% το 2003). Η οικονομική ανασφάλεια είναι εντονότερη μεταξύ των γυναικών (41,8%) και των νέων μηχανικών (57,3%).
- Μεταξύ όσων σκοπεύουν να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση, περισσότεροι από τους μισούς **σκέφτονται να δραστηριοποιηθούν στον κλάδο των οικοδομήσεων / δημοσίων έργων (56,3%)**, και περίπου δύο στους δέκα στον κλάδο της Πληροφορικής (9,3%) και άλλων συμβουλευτικών υπηρεσιών (10,1%).

Για όσους έχουν δική τους επιχείρηση*

- Το 13,2% των μηχανικών που έχουν δική τους επιχείρηση την «κληρονόμησε» από τους γονείς. Όπως είναι αναμενόμενο το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά υψηλότερο μεταξύ των Πολιτικών Μηχανικών (18,8%), την ειδικότητα με την μεγαλύτερη «**κληρονομικότητα**» **στο επάγγελμα** (17,5% των Πολ. Μηχανικών έχουν γονιό μηχανικό έναντι 12,2% στο σύνολο).
- Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων (72,3%) ο μηχανικός δημιούργησε ή ανέλαβε την επιχείρηση σε **ηλικία έως 34 ετών**, ενώ ως κύριο κίνητρο αναφέρεται η **επαγγελματική ανεξαρτησία** (68,3%), με δευτερεύοντα κίνητρα το οικονομικό όφελος (19,3%) ή τις δυσκολίες εύρεσης εργασίας (8,9%). Φαίνεται λοιπόν ότι η επιχειρηματική δραστηριοποίηση δεν αντιμετωπίζεται σαν λύση επαγγελματικής ή οικονομικής αποκατάστασης, αλλά συνιστά θετική επιλογή επαγγελματικής ανεξαρτησίας.
- Τα σημαντικότερα εμπόδια που συνάντησαν στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα είναι κυρίως **θέματα γραφειοκρατίας, διοικητικών, φορολογικών και ασφαλιστικών δυσκολιών**, και λιγότερο η οικονομική ανασφάλεια, η οποία αντίθετα συνιστά τον κύριο αποτρεπτικό παράγοντα για όσους δεν δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά.
- **Μόνον το 11,7% των επιχειρήσεων κατέγραψαν αυξητική πορεία ως προς τον αριθμό απασχολούμενων**, ενώ το 83,3% παρέμεινε στα επίπεδα απασχόλησης από τα οποία ξεκίνησε. Η **σταθερότητα είναι συνηθέστερη στις μικρές επιχειρήσεις**, καθώς σε αυτές που απασχολούν σήμερα 1 έως 3 άτομα το 98% είχε τον ίδιο αριθμό απασχολούμενων και όταν ξεκίνησε. Στις επιχειρήσεις με 4-7 άτομα σήμερα το 67,4% αύξησε τους απασχολούμενους, ενώ στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις με 8 ή περισσότερους απασχολούμενους το ποσοστό όσων αναπτύχθηκαν είναι 74,6%.

* Όσοι μηχανικοί δήλωσαν Ελεύθεροι Επαγγελματίες / Αυτοαπασχολούμενοι με ή χωρίς προσωπικό

- Πέρα από την περιγραφική καταγραφή των δεδομένων της απασχόλησης, είναι εξαιρετικά σημαντική η **υποκειμενική αντίληψη του ίδιου του εργαζόμενου** και ο τρόπος που ο ίδιος αντιλαμβάνεται τα δεδομένα της εργασίας του.
- **Ικανοποίηση συνολικά από την εργασία δηλώνει το 67,2% των μηχανικών** (22,7% «Πολύ ικανοποιημένοι» και 44,5% «Μάλλον ικανοποιημένοι»), δυσαρέσκεια το 9%, ενώ την ουδέτερη τοποθέτηση («ούτε ικανοποιημένος, ούτε δυσαρεστημένος») επιλέγει ένας στους πέντε (21,3%). Στην ερώτηση συνολικής ικανοποίησης δεν καταγράφονται σημαντικές διαφοροποιήσεις από την μέτρηση του 2003. Υψηλότερα είναι τα ποσοστά ικανοποίησης στους Ναυπηγούς (80,5%), στους Ηλεκτρολόγους (73,3%), και τους Μηχανολόγους-Ηλεκτρολόγους (72,7%), ενώ το υψηλότερο ποσοστό δυσαρέσκειας καταγράφεται μεταξύ των Αρχιτεκτόνων (13,7%).
- **Το 77,7% δηλώνει ικανοποίηση από το αντικείμενο της εργασίας**, ποσοστό που δεν σημειώνει σημαντικές διαφοροποιήσεις στη διαχρονική του μέτρηση.
- **Το 71,7% δηλώνει ικανοποίηση από τις συνθήκες εργασίας / το εργασιακό περιβάλλον, και το 58,8% από τον συνολικό χρόνο απασχόλησης.** Πρόκειται για δύο παραμέτρους οι οποίες βελτιώνονται σταθερά από το 1997.
- **Χαμηλότερη είναι η ικανοποίηση από τις αποδοχές**, καθώς ικανοποιημένοι δηλώνουν λιγότεροι από τους μισούς (48,3%), δυσαρεστημένοι το 24% και το 25,2% επιλέγει την μέση τιμή.

(συνέχεια)

- Γενικά, **οι Αρχιτέκτονες δηλώνουν υψηλότερα ποσοστά δυσαρέσκειας** και στις τέσσερις επιμέρους παραμέτρους που μετρήθηκαν, ενώ **τα υψηλότερα ποσοστά ικανοποίησης καταγράφονται στους Ναυπηγούς**, με τους Μηχανολόγους-Ηλεκτρολόγους να διαφοροποιούνται κυρίως στην ικανοποίηση από τις αποδοχές. Σημειώνεται, ότι οι Ναυπηγοί είναι η ειδικότητα με μηδενικό ποσοστό ανεργίας, ενώ μαζί με τους Μηχανολόγους-Ηλεκτρολόγους δηλώνουν τα υψηλότερα εισοδήματα, σε αντίθεση με τους Αρχιτέκτονες οι οποίοι δηλώνουν τα χαμηλότερα εισοδήματα και από τα υψηλότερα ποσοστά αυταπασχόλησης και δραστηριοποίησης σε δεύτερη εργασία.
- **Οι γυναίκες μηχανικοί εμφανίζονται σημαντικά πιο δυσαρεστημένες από τους άνδρες** συναδέλφους τους, με μοναδική εξαίρεση την παράμετρο του χρόνου απασχόλησης όπου οι άνδρες εμφανίζονται οριακά πιο δυσαρεστημένοι από τις γυναίκες.

- **Τέσσερις στους δέκα μηχανικούς (38,5%) θεωρούν ότι υφίσταται πρόβλημα επαγγελματικού ανταγωνισμού με τεχνολόγους των ΤΕΙ (κυρίως Πολιτικοί Μηχανικοί) και ένας στους τέσσερις (24,8%) με διπλωματούχους μηχανικούς άλλης ειδικότητας.**
- **Οι ειδικότητες με μεταξύ τους επαγγελματικό ανταγωνισμό** είναι κατά κύριο λόγο οι τρεις οικοδομο-κατασκευαστικές (Αγρονόμοι-Τοπογράφοι, Αρχιτέκτονες και Πολιτικοί Μηχανικοί), οι Ηλεκτρολόγοι με τους Μηχανολόγους, και οι Χημικοί με τους Μηχανολόγους. Οι Πολιτικοί Μηχανικοί αναφέρονται σαν ανταγωνιστική ειδικότητα με όλες σχεδόν τις υπόλοιπες.
- 10,8% των ερωτώμενων αναφέρεται σε **ξένους μηχανικούς**, 10,8% σε Πτυχιούχους **Πανεπιστημίου θετικής κατεύθυνσης** και 10,2% σε αποφοίτους Πολυτεχνικών σχολών με **μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων**. Πρόκειται για τρεις κατηγορίες οι οποίες καταγράφουν συστηματική αύξηση των ποσοστών τους της τελευταία δεκαετία και με τις οποίες φαίνεται να γίνεται συνεχώς εντονότερος ο ανταγωνισμός.
- Ένας στους τέσσερις μηχανικούς (24,9%) δεν θεωρεί ότι υφίσταται πρόβλημα ανταγωνισμού με καμία επαγγελματική ομάδα, ποσοστό που καταγράφεται χαμηλότερο στις **γυναίκες** (18,9% έναντι 27,3% στους άνδρες) και στους **νέους μηχανικούς** με άδεια άσκησης επαγγέλματος μετά το 2001 (15,4% έναντι 36,4% στους «παλιότερους» μηχανικούς με άδεια μεταξύ 1971-1980), ομάδες δηλαδή μηχανικών με **υψηλή επαγγελματική ανασφάλεια**.

- Το 43,8% των μηχανικών θεωρεί ότι ήταν προετοιμασμένοι («πολύ» και «μάλλον») από το πρόγραμμα σπουδών τους για να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ποσοστό που εμφανίζει αύξηση από την μέτρηση του 2003 (36,4%). Ηλεκτρονικοί (62,1%) και Ναυπηγοί (58,6%) είναι οι δύο ειδικότητες με τα υψηλότερα ποσοστά ικανοποίησης από το επίπεδο προετοιμασίας, ενώ Αρχιτέκτονες, Πολιτικοί Μηχανικοί και Χημικοί Μηχανικοί θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι δεν ήταν σωστά προετοιμασμένοι από τις σπουδές τους.
- Τα υψηλότερα ποσοστά θετικής αξιολόγησης πάντα σε σχέση με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας συγκεντρώνει το παρεχόμενο **επιστημονικό/θεωρητικό υπόβαθρο**, το οποίο αξιολογείται ως «άριστο» ή «πολύ καλό» από το 66,1% των μηχανικών. Σχετικά υψηλή είναι και η αξιολόγηση των παρεχόμενων **τεχνικών γνώσεων** (45% αξιολογεί το επίπεδο ως «άριστο» ή «πολύ καλό»).
- Αντίθετα, σε θέματα συμπληρωματικά του κυρίως αντικείμενου των σπουδών, όπως είναι η **χρήση εξειδικευμένων προγραμμάτων Η/Υ**, οι **οικονομικές/διοικητικές γνώσεις** και **άλλες δεξιότητες**, ένας στους τρεις θεωρεί ότι το επίπεδο είναι χαμηλό σε σχέση με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Η σημαντική επιδείνωση στα τρία αυτά αντικείμενα είναι ενδεικτική της ταχύτητας των αλλαγών στην αγορά εργασίας. Έτσι, ενώ το 2003 αξιολογούσε ως χαμηλό το επίπεδο των σπουδών ως προς την χρήση Η/Υ το 19,2%, σήμερα το ποσοστό αυτό έχει ανέβει στο 35,9%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις οικονομικές/διοικητικές γνώσεις είναι 34,5% από 15,1% το 2003, και για τις άλλες δεξιότητες 33,7% από 6,7% το 2003. Στα συμπληρωματικά αυτά θέματα η μεγαλύτερη δυσαρέσκεια διατυπώνεται από Αρχιτέκτονες και Αγρονόμους-Τοπογράφους.
- Οι γνωριμίες και οι συστάσεις (56,5%), καθώς και η προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία και πρακτική άσκηση (54,4%) αναφέρονται από περισσότερους από τους μισούς μηχανικούς ως τα **σημαντικότερα στοιχεία για να βρει δουλειά ένας πρωτοεισερχόμενος στην αγορά εργασίας μηχανικός**. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τεχνικές δεξιότητες (π.χ. καλή γνώση Η/Υ) αναφέρονται συχνότερα (25,4%) ως εφόδιο από τους μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών (17,7%) ή το ίδρυμα απόκτησης βασικού πτυχίου (12,9%).

- Το **68,5%** των ερωτώμενων θεωρούν την επαγγελματική κατάρτιση «απολύτως απαραίτητη» για την εύρεση εργασίας σαν μηχανικός, με το υψηλότερο ποσοστό να καταγράφεται μεταξύ των Αρχιτεκτόνων (72,9%).
- Η πλειοψηφία (71,5%) θεωρεί ότι η επαγγελματική κατάρτιση είναι μία **συνεχής διαδικασία**, η οποία πρέπει να επαναλαμβάνεται κάθε τρία ή κάθε πέντε χρόνια, ενώ ένα 22,9% πιστεύει ότι ο καταλληλότερος χρόνος είναι πριν την ένταξη στην αγορά εργασίας (κυρίως οι Αρχιτέκτονες – 26,5%). Ως καταλληλότεροι φορείς αναφέρονται το Πολυτεχνείο (42,7%) και το ΤΕΕ (38,9%).
- Οι τομείς όπου εμφανίζονται σταθερά οι περισσότερες ανάγκες για επαγγελματική κατάρτιση είναι οι **Η/Υ – νέες τεχνολογίες** (55,4%) και η **διοίκηση επιχειρήσεων – marketing** (46,5%), παρότι αναφέρονται με μειωμένη συχνότητα σε σύγκριση με την μέτρηση του 2003. Αντίθετα, **σημαντικά αυξημένες είναι οι αναφορές στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** (34%) που βρίσκονται πια στην τρίτη θέση, ενώ ακολουθούν τα θέματα περιβάλλοντος (31,5%) και διασφάλισης ποιότητας (24,7%).
- **Περισσότεροι από τους μισούς μηχανικούς (53,7%) έχουν παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα** επαγγελματικής κατάρτισης, με τα υψηλότερα ποσοστά να καταγράφονται στις γυναίκες (58,2%) και στις ειδικότητες των Χημικών Μηχανικών (64,4%), Μεταλλειολόγων (64,2%) και Μηχανολόγων-Ηλεκτρολόγων (63,6%).
- Στο 50,4% των περιπτώσεων το πρόγραμμα κατάρτισης πληρώθηκε **με δαπάνη του εργοδότη**, στο 35,2% ήταν επιδοτούμενο, ενώ μόνο ένα 13,1% πλήρωσαν οι ίδιοι το κόστος. Από την άλλη μεριά, όσοι δεν έχουν παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα αναφέρουν σαν κυριότερο λόγο την **έλλειψη χρόνου** (55,8%).

Ενημέρωση για επαγγελματικά θέματα

- Περίπου οι μισοί μηχανικοί δεν είναι ενημερωμένοι («καθόλου» ή «όχι και τόσο») για τα **ασφαλιστικά θέματα** (53,5%) και για **θέματα επαγγελματικών δικαιωμάτων** (46,6%). Υψηλότερος είναι ο βαθμός ενημέρωσης για αμοιβές/αποδοχές και διαδικασίες άσκησης του επαγγέλματος, όπου μη ενημερωμένοι δηλώνουν περίπου ένας στους τρεις.
- Διαχρονικά δεν παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές, ενώ αντίθετα καταγράφονται διαφοροποιήσεις ανά ειδικότητα.

Θέματα επικαιρότητας

- Η **λήψη μέτρων για την αύξηση της απασχόλησης** των μηχανικών και το **νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο** αξιολογούνται ως τα δύο πιο σημαντικά θέματα της επικαιρότητας, καθώς το 76,9% και το 70,8% αντίστοιχα τα αξιολογούν ως «πολύ σημαντικά».
- Ακολουθούν οι εξαγγελίες του ΥΠΕΧΩΔΕ για την εξολοκλήρου ανάληψη της ευθύνης για την χορήγηση άδειας από τον μελετητή μηχανικό (κυρίως Αρχιτέκτονες και Πολιτικοί Μηχανικοί), η εγγραφή στο ΤΕΕ αποφοίτων άλλων σχολών με μικρότερη διάρκεια σπουδών, και η νομοθεσία για τα δημόσια έργα.
- Συγκριτικά μικρότερης σημασίας είναι τα θέματα πρόσβασης σε άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες, καθώς και η αναβάθμιση των εξετάσεων του ΤΕΕ.